

Mert szerzői azt a hatást keltik ugyan, mintha eskü alatt vallanának, valójában inkább csak esküdöznek, s becületszóra kell elhinnünk azt, amit mondanak. S miközben pedantériájuk egy tényállás alátámasztására szolgál, ennek az alátámasztásnak nincs semmi alapja. Hiszen abból, hogy a könyvben vannak tárgyi tévedések, semmiképpen sem következik az, amit egy következtetés szigorával mindannyian kinyilatkoztatnak: nevezetesen, hogy Stein nem értett semmit kora művészi forradalmából. Mivelhogy ennek a forradalomnak nem egyszerűen tanúja, hanem tevékeny részese volt.

Műveire azonban éppen hermetikus jellegük miatt aligha lehetett sokat rábizonyítani. A fogódzók hiánya, amellyel az avantgárd művészet befogadója szembesülni kényszerül, bírálóit is némiképp eszköztelenné teszi, igencsak megnehezítve a művek érvelő elutasítását.*

Ezért keresgélnek a TANÚSÁGTÉTEL GERTRUDE STEIN ELLEN szerzői ott, ahol fogást találnak, szinte fellélegezve, hogy a Toklas-önéletrajz olyan terepet kínál számukra, ahol lehetséges a helyreigazítás. Ahol van mérce. Ahol tényszerűen tetten érhető valami. Ahol bizonyítható az igazság.

Csakhogy rajtuk kívül aligha gondolta bárki is, hogy a Toklas-önéletrajz Stein zsenialitásának bizonyítására hivatott. Még csak azt sem bizonyította, hogy az avantgárd művészet és a közönségsiker között lehetséges volna az átjárás. Változatlanul igaz maradt az, amit a könyv részleteit kötetbeli megjelenése előtt közlő magazin szerkesztője alig egy évvel korábban írt Stein sokadik, visszaküldött szövegének kíséretében: „*Két különböző világban élünk. Lehet, hogy az öné a jó, a szép és az igaz székhelye, de ha ezt fátyol fedi előlünk, nem ismerhetünk rájuk.*”

Tóth Erzsébet

NYÁR, BORGES-UTCÁK

Ünnep, mint mindig, csöndes és jeltelen.
Igazából nem mertem senkire se nézni.
Féltettem titkomat, hogy megszökne szemem
sugarával. Így ringatóztam, suhantam át
a napokon. Várj, várj, a világ még nincs

folkészülve erre. Mint a mesében, hoztál
is ajándékot, meg nem is. Magamhoz öleltem,
a „nem”-ről egyelőre nem vettem tudomást,
azzal majd később foglalkozunk, de az
„igen” nem tűr halasztást, könnyen fakép-

* Stein műveit érthetlenségük miatt bírálni kicsit olyan, mintha repetitív műveit azért bírálná valaki, mert túl sok bennük az ismétlés, mert elolvasásuk nem éri meg a fáradságot, mert elalszunk rajtuk, mert: „*Stein hosszú, az élet rövid.*” Mindez ugyanis – bármennyire szívünkéből szóljon – kritikai érvnek teljesen hasznavethetlen: nem a kritika, hanem a szatíra körébe tartozik. Ugyanígy Wyndham Lewis írásait sem szorosan vett bírálatként, hanem szatíráként méltányolhatjuk igazán.

nél hagy, nagyképű, gőgös jószág. Nyár van,
nesze semmi, április bolondja. Ránézhetek
már mindenkire. Azt a nagy semmit, amit tőled
kaptam, visszanézhetem nyugodtan már a
világra. Cinkosom lett a hirtelen

ránk zuhant nyár, a Kövér Lajos utca egyik
kertjében két szamár álldogált, mintha
csak rám vártak volna, de azért voltak
kétségeim, „Nézd, ez bolond, hozzánk beszél,
nem látja, hogy szamarak vagyunk?” – nézett

egyikre a másik, miután megelégette tekinte-
tem. De látom, számárcák, csak éppen néha
nem lehet a napot estig *kitartani*. Elomlások
következnek, rám dől az összetákolt,
rosszul tartott nap. S akkor jöttetek ti,

csacsik. Még mondja valaki, hogy nem mi
tartjuk vállainkon a napot. Gyönge vállainkon
alma délutánok. Hogy kemény maradjon a hús.
Hogy almakemény hús maradjon. Odébb álltam.
Melletted sem volt már hely. Csak élj még

egy kicsit, kérlek. Akárhogy is. Hiszen an-
gyalok száguldoztak, ütköztek, karamboloztak
a telefonban, ha mi egyszer – nem egyszer –
úgymond beszélgetésbe fogtunk. Szálltak
hangunkkal, hallgatásunkkal, más dolguk nem

lévén. Gyakran hasukat fogták neveltükben
gyerekségeinken, vagy sírtak sorsunkon bánatuk-
ban, s hogy nem segíthetnek rajtunk. Estére
szárnyaik összevissza lógtak. Efféle
pásztorórákat többé nem bonyolítunk, mondták

mindannyiszor, de őket senki nem kérdezte,
szállniuk kellett ismét, szárnyaikat össze-
rendezve. Nem kellett egymáshoz érnünk, mégis
összemorzsolták minden porcikánkat. S akkor
így, lassú tűzön, két szavad parázsán

szédelegni át a napokon, hozzá még járni is
kellene, járdogálni, hogy el is múljon, meg is
maradjon. Félek, mire a Test sorra kerülne,
nem lesz már testünk.